

زخم باز

زخم باز

زخم باز، یک پارگی در سطح پوست است که باعث خونریزی خارجی می‌شود و ممکن است محل ورود باکتری‌ها به بدن و منشأ ایجاد عفونت بشود.

زخم‌های باز انواع مختلفی دارد که تشخیص نوع آن در ارزیابی کمک‌های اولیه مناسب بسیار مفید است. در خراش، لایه فوقانی پوست برداشته می‌شود و خون از دست‌رفته ناچیز است، و یا ممکن است هیچ خونریزی به همراه نداشته‌باشد. خراش یا ساییدگی (شکل ۱ الف) اغلب دردناک است، زیرا بیشتر پایانه‌های عصبی همراه با لایه فوقانی پوست پاره می‌شود و ممکن است به ذرات خاک نیز آلوده شده‌باشد. این نوع زخم اگر وسیع باشد، و یا اجسام خارجی در آن فرو رفته‌باشد ممکن است جدی و خطرناک باشد.

شکاف عبارتست از پارگی پوست با لبه‌های نامنظم. این نوع زخم ناشی از عاملی شکافنده است که بافت‌های پوستی را پاره می‌کند (شکل ۱ ب). بریدگی زخمی است که معمولاً لبه‌های منظم دارد و شبیه بریدگی جراحی یا بریدگی با لبه کاغذ است. شدت خونریزی در این نوع بسته به عمق بریدگی، محل، و اندازه زخم دارد (شکل ۱ ج).

سوراخ‌شدگی معمولاً عمیق، و باریک است مانند زخم ناشی از میخ، یا چاقو در پوست یا اعضای زیر آن. محل ورود عامل ایجادکننده زخم معمولاً کوچک است و خطر عفونت بسیار بالاست. در عین حال عامل ایجادکننده زخم (چاقو یا میخ) ممکن است در درون زخم باقی بماند (شکل ۱ د).

در پارگی، تکه‌ای از پوست یا کاملاً جدا می‌شود و یا به بدن آویزان می‌شود. این نوع زخم ممکن است خونریزی شدید داشته‌باشد. اگر تکه پاره‌شده هنوز در یک نقطه به بدن متصل است و فقط جمع شده‌است، آن را صاف کنید و در جای خود قرار دهید. پارگی معمولاً در گوش، انگشتان و دست‌ها اتفاق می‌افتد (شکل ۱ ه).

قطع عضو باعث بریدن یا پاره‌شدن و جداسدن قسمتی از بدن می‌شود، مانند قطع انگشت، شست پا، دست، پا، بازو یا ران.

چه باید کرد

۱- با پوشیدن دستکش معاینه، خود را از بیماری‌های احتمالی حفظ کنید. اگر دستکش ندارید، از چند لایه گاز، پارچه تمیز، پوشش یا

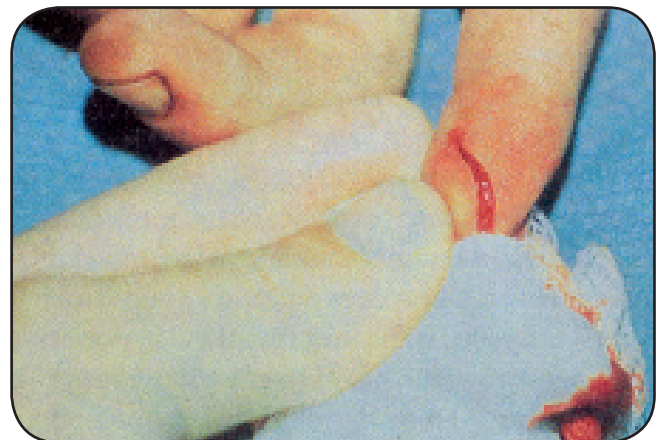
شکل ۱ د سوراخ شدگی

شکل ۱ الف خراش

شکل ۱ ه پارگی

شکل ۱ ب شکاف

شکل ۱ ج بریدگی

احتیاط

مبادا زخم‌های بزرگ و بسیار کثیف و تهدیدکننده حیات را تمیز کنید. بگذارید این کار را کارکنان بخش اورژانس بیمارستان انجام دهند.

مبادا زخم‌ها را نسایید. سایش زخم باعث آسیب دیدن بافت‌ها می‌شود.

مراقبت از زخم

زخم مصدوم را باید تمیز کرد تا جلوی عفونت گرفته شود. در هنگام تمیز کردن زخم اغلب به علت اینکه لخته را برمی‌دارید، زخم دوباره خونریزی می‌کند. اما درمورد برای خونریزی‌های شدید، تا وقتی مراقبت‌های پزشکی از راه می‌رسد، به بانداژ فشاری دست نزنید.

برای تمیز کردن یک زخم سطحی:

۱- زخم را با آب و صابون بشویید.

۲- در شستشوی زخم از سرم شستشو یا آب لوله‌کشی یا مخزن آبی

کیسه پلاستیکی، یا یک شیء ضد آب استفاده کنید. به علاوه می‌توانید از مصدوم بخواهید که با دست خودش به زخم فشار وارد کند. در نهایت و اگر هیچ راهی نبود، می‌توانید با دست بدون محافظ اقدام کنید.

۲- با برداشتن یا بریدن زخم را لباس پیدا کنید تا ببینید خون از کجا می‌آید.

۳- جلوی خونریزی را همانطور که در فصل ۵ توضیح داده شد، بگیرید.

شکل ۲ زخم عفونی

در اینجا لازم است چرک کردن زخم را بشناسید و بتوانید آن را درمان کنید. علائم و نشانه‌های عفونت عبارتند از:

- تورم و قرمزی اطراف زخم
- احساس گرمی
- درد ضربان‌دار
- ترشح چرک
- تب
- تورم غدد لنفاوی

- یک یا چند خط قرمز که از زخم به طرف قلب می‌رود

دیدن یک یا چند خط قرمز که از زخم به طرف قلب می‌رود، علامت خیلی خطرناکی است و نشان می‌دهد که عفونت در حال گسترش است و می‌تواند باعث مرگ شود. اگر لرز و تب رخ دهد، عفونت به گردش خون راه پیدا کرده‌است (به آن مسمومیت خون می‌گویند). در این هنگام بلافاصله بدن‌بال مراقبت‌های پزشکی باشید.

کزاز

باکتری کزاز به تنهایی نمی‌تواند ایجاد بیماری کزاز نماید، اما وقتی وارد زخمی می‌شود که اکسیژن اندکی در آن است (مانند یک زخم سوراخ‌شده)، سم بسیار خطرناکی تولید می‌کند که این سم از طریق سیستم عصبی به مغز و نخاع می‌رود. از آنجا باعث انقباض برخی ماهیچه‌ها می‌شود (به ویژه ماهیچه‌های فک). پس از اینکه سم وارد سیستم عصبی شد، دیگر هیچ پادزهر شناخته‌شده‌ای برای سم وجود ندارد.

واکسن بطور کامل می‌تواند جلوی کزاز را بگیرد. همه به یک سری واکسیناسیون اولیه برای آماده‌کردن سیستم ایمنی بدن در مقابل سم نیاز دارند، و هر ۵ تا ۱۰ سال نیز یک یادآور کافی است تا حافظه سیستم ایمنی را تحریک کند.

راهنمای یادآورهای ایمنی علیه کزاز به ترتیب زیر می‌باشد:

- هرکسی که زخمی شده و قبلاً واکسن نزده‌است، باید خیلی فوری

که اندازه و فشار کافی دارد استفاده کنید. برای زخمی که در خطر عفونت است (مانند زخم ناشی از گازگرفتگی حیوانات، زخم بسیار کثیف و کهنه، یا سوراخ)، برای تمیز کردن زخم بدن‌بال مراقبت‌های پزشکی باشید.

۳- اشیای کوچکی را که با شستشو پاک نمی‌شود با یک انبر استریل بردارید.

۴- اگر خونریزی دوباره شروع شد، زخم را مستقیم فشار دهید.

۵- از پمادهای آنتی‌بیوتیک ترکیبی شامل سه آنتی‌بیوتیک وسیع‌الطیف باستراسین، نئوماپسین، و پولی‌میکسین بی استفاده کنید. روی آن را با یک پوشش استریل و غیرچسبناک بپوشانید. برای آنکه پانسمان روی بازو یا پا جابجا نشود، یک بانداژ چسب‌دار یا نوارچسب دور آن ببندید؛ در جاهای دیگر بدن از نوار چسب استفاده کنید.

۶- تعویض پانسمان را هر روز، و اگر مرطوب یا کثیف شد، زودتر انجام دهید. اگر زخم خونریزی کرد، و پس از پانسمان به آن چسبید، تا زمانی که زخم در حال ترمیم است آن را رها کنید. کندن دلمه شل روی زخم هنگام تعویض پانسمان آن، ترمیم را مختل می‌کند و خطر عفونت را افزایش می‌دهد. اگر پانسمان به زخم چسبیده‌است، برای برداشتن آن، آن را در آب گرم بخیسانید تا روی آن نرم شود و کندن آن آسانتر گردد.

احتیاط

مبادا زخم را با محلول ید قوی (همان بتادین ۱۰٪) یا الکل (۷۰٪) شستشو دهید. این ترکیبات همانقدر که می‌تواند باکتری‌ها را بکشد، سلول‌های بدن را هم از بین می‌برد و دردناک هم هست. به علاوه برخی افراد به ید آلرژی دارند.

مبادا از پراکسید هیدروژن استفاده کنید. این ماده باکتری‌ها را نمی‌کشد، و بر جریان خون مویرگی اثر می‌گذارد، و ترمیم زخم را طولانی می‌کند.

مبادا برای زخمی که نیاز به بخیه دارد یا سوراخ شده‌است، از پماد آنتی‌بیوتیک استفاده کنید (پماد جلوی خونگیری بافت را می‌گیرد). پماد آنتی‌بیوتیک فقط برای خراشیدگی و زخم‌های سطحی مناسب است.

چرکی شدن زخم

هر زخمی، بزرگ یا کوچک، ممکن است عفونت کند، و هنگامی که عفونت اضافه می‌شود، آسیب را وسیعتر می‌نماید (شکل ۲). بنابراین پیشگیری بهترین راه برای برخورد با این مشکل است و با استفاده از دستورالعمل‌هایی که گفته‌شد زخم را باید تمیز کنید.

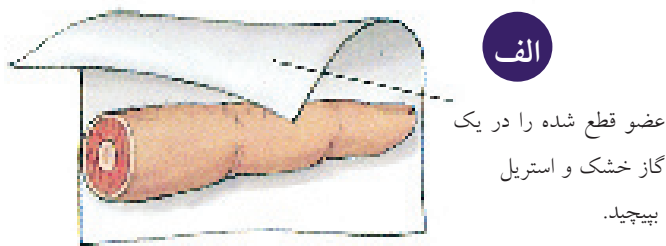
یک واکسن و یک یادآور بزنند.

- مصدومی که یک بار واکسن زده اما در ۱۰ سال اخیر یادآور نزده است، باید یک یادآور بزند.
- مصدومی که زخم آلوده و کثیف دارد و در ۵ سال اخیر یادآور نزده است، باید یک یادآور بزند.
- ایمن سازی علیه کزاز باید در عرض ۷۲ ساعت پس از حادثه انجام شود تا مؤثر واقع شود.

قطع عضو (شکل ۳)

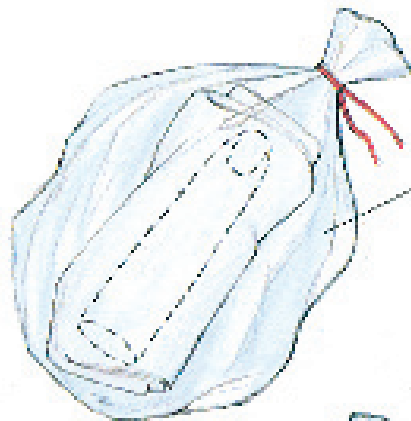
چه باید کرد

- ۱- جلوی خونریزی را بگیرید.
  - ۲- مصدوم را از نظر شوک درمان کنید.
  - ۳- عضو قطع شده را بردارید و در صورت امکان، همراه مصدوم ببرید.
  - ۴- برای مراقبت از عضو قطع شده (شکل ۴):
    - لازم نیست عضو را تمیز کنید.
    - آن را در یک گاز استریل خشک یا یک پارچه تمیز بپیچید.
    - پس از پیچیدن آن را در یک کیسه پلاستیکی یا یک محفظه ضد آب بگذارید.
    - عضو قطع شده را خنک نگه دارید اما نگذارید یخ بزند. برای این کار می‌توانید کیسه یا محفظه حامل عضو را روی یک بستر یخی بگذارید.
  - ۵- خیلی فوری در پی مراقبت‌های پزشکی باشید.
- اگر عضو قطع شده را خنک نگه ندارید، بیش از شش ساعت نمی‌تواند زنده بماند، در عرض چهار تا شش ساعت عضلات عضو بدون خون، حیات خود را از دست می‌دهند؛ البته حداکثر زمانی که می‌توان عضو خنک شده را نگه داشت ۱۸ ساعت است.

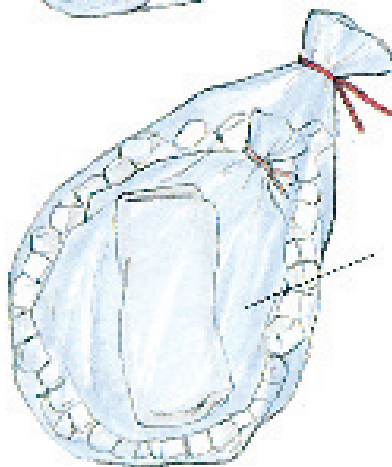
الف

عضو قطع شده را در یک گاز خشک و استریل بپیچید.

ب

پس آن را در یک کیسه پلاستیکی یا یک محفظه ضد آب قرار دهید.

ج

آن را روی یک بستر یخ قرار دهید، آن را در میان یخ مدفون نکنید.

شکل ۴ الف - ج مراقبت از اندام قطع شده

احتیاط

مبادا عضو قطع شده را در پارچه خیس بپیچید. این کار باعث می‌شود عضو خیس بخورد و بافت‌هایش نرم شود، و پیوند دوباره آن مشکل شود.

مبادا عضو قطع شده را در ظرف یخ فرو ببرید - آن را روی یخ بگذارید. پیوند کردن دوباره اعضای یخ‌زده معمولاً ناموفق است.

شکل ۳ قطع عضو

زخم‌هایی که نیاز به مراقبت پزشکی دارند

برای دریافت مراقبت‌های پزشکی، موارد زیر راهنمای شماست:

- خونریزی شریانی
- خونریزی کنترل نشده
- یک شکاف، یا بریدگی عمیق، یا پارگی که به عضله و استخوان برسد.
- روی مفصل یا قسمت‌هایی از بدن که تا می‌شود باشد مانند بازو یا زانو
- لبه‌های زخم راحت باز می‌شود
- روی شست یا کف دست باشد (ممکن است اعصاب صدمه دیده باشد)
- یک سوراخ‌شدگی بزرگ یا عمیق
- یک شیئی فرورفته بزرگ یا هر شیئی در هر اندازه که بطور عمیق فرو رفته باشد
- در زخم جسم خارجی مانده باشد
- گازگرفتگی انسان یا حیوان
- احتمال باقی ماندن یک جای زخم بزرگ (بریدگی‌هایی که بخیه می‌شوند معمولاً جای زخم کمتری بجا می‌گذارند تا آنها که بخیه نمی‌شوند)
- بریدگی پلک (برای جلوگیری از جمع شدن)
- لب پاره شده (جای زخم ناجوری بجا می‌گذارد)
- خونریزی داخلی
- هر زخمی که نمی‌دانید باید با آن چه کنید
- تاریخ واکسن کزاز نامعلوم است

بخیه

اگر نیاز به بخیه بود، در عرض شش تا هشت ساعت پس از جراحی، باید توسط یک پزشک بخیه شود. بخیه زدن به جوش خوردن سریع زخم کمک می‌کند و احتمال عفونت و جای زخم وسیع را کم می‌کند.

برخی زخم‌ها اغلب نیاز به بخیه ندارد:

- زخم‌هایی که دو لبه پوست به هم می‌رسد
  - بریدگی‌های سطحی که طول آن کمتر از ۲/۵ سانتیمتر است
- مهمتر از نزدیک کردن دو لبه زخم با بانداژ پروانه‌ای، پوشاندن آن با گاز استریل است. بستن زخم اغلب باکتری‌ها را در داخل آن نگه می‌دارد، و باعث عفونت می‌شود. البته در بیشتر موارد، برای بخیه کردن مصدوم را به موقع به پزشک می‌رسانند.

شکل ۵

فرو رفتن شیئی در بدن

چه باید کرد

- ۱- پوشش روی منطقه را بردارید (شکل ۵). لباس‌های روی محل آسیب را پاره کنید یا ببرید.
- ۲- شیئی فرورفته را در نیاورید. هرگونه حرکتی باعث خونریزی بیشتر می‌شود و آسیب را وسیع‌تر می‌کند.
- ۳- هرگونه خونریزی را با فشار در اطراف شیئی فرورفته بند آورید.
- ۴- با گذاشتن یک پانسمان حجیم یا پارچه تمیز در اطراف شیئی، آن را در محل ثابت کنید.
- ۵- فقط اگر لازم است، شیئی را با رعایت احتیاط لازم کوتاه کنید.

زخم بسته

زخم بسته زمانی رخ می‌دهد که یک شیئی غیرنافذ به بدن ضربه وارد کند. در این هنگام پوست پاره نمی‌شود، اما بافت‌ها و رگ‌های خونی زیر آن آسیب می‌بیند و باعث خونریزی زیر آن منطقه می‌شود.

چه باید کرد

- ۱- با گذاشتن یک کیسه یخی روی آن (تا ۲۰ دقیقه) سعی کنید جلوی خونریزی را بگیرید.
- ۲- با یک باند کشی دور آن را ببندید و زیر باند گاز بگذارید.
- ۳- از نظر شکستگی مصدوم را بررسی کنید.
- ۴- اندام آسیب دیده را بالاتر از سطح قلب وی نگه دارید تا درد و التهاب کمتر شود.

فعالیت های آموزشی

مراقبت از زخم

راهنما: اگر با جمله موافق هستید دور بلی و اگر مخالف هستید دور خیر را دایره بکشید.

- بلی خیر ۱. زخم های سطحی را با آب صابونی بشویید.
- بلی خیر ۲. شستن زخم با آب نیاز به فشار دارد.
- بلی خیر ۳. زخم هایی که در خطر بالای عفونت هستند (مانند گازگرفتگی حیوان، زخم های آلوده و کثیف)، برای تمیز کردن درست زخم نیاز به مراقبت های پزشکی دارند.
- بلی خیر ۴. روی هر زخمی می توان پماد آنتی بیوتیک به کار برد.
- بلی خیر ۵. پراکسید هیدروژن روی زخم ها اثر خوبی دارد.
- سناریو: نازنین می خواست با یک چاقو یک جعبه مقوایی را باز کند که ناگهان کنترل چاقو از دستش خارج می شود، و دستش را می برد. چه باید بکنید؟
- .....
- .....

قطع عضو

- بلی خیر ۱. عضو بریده شده را بدون در نظر گرفتن اندازه آن تمیز کنید، و او را همراه مصدوم به نزدیک ترین بیمارستان برسانید.
- بلی خیر ۲. عضوی را که تنها از طریق یک قسمت کوچک به بدن متصل شده است را جدا کنید.
- بلی خیر ۳. عضو قطع شده را در یک گاز خشک و استریل بپیچید، و آن را در جای خنک و در یک ظرف یا کیسه ضد آب نگه دارید.
- بلی خیر ۴. عضو قطع شده را در درون یخ نگه دارید (لابلای یخ فروکنید).
- بلی خیر ۵. نگذارید به عضو قطع شده «آب وارد شود» زیرا پیوند کردن مجدد آن مشکل خواهد شد.
- سناریو: مهدی در حال کوتاه کردن چمن های بلند بود که توده چمن ها خروجی دستگاه چمن زنی را مسدود می کند. او برای بیرون کشیدن چمن های بریده شده، دست خود را درون ناودان خروجی می کند که انگشتان او با تیغه دستگاه آسیب می بیند و دو تا از انگشتان وی بریده می شود. شما او را در حالی که روی زمین نشسته و دست بریده اش را محکم نگه داشته است می یابید. چه باید بکنید؟
- .....
- .....

فرورفتن شیء نوک تیز در بدن

- بلی خیر ۱. بیرون کشیدن شیء فرورفته در بدن باعث خونریزی بیشتر می شود.
- بلی خیر ۲. با گذاشتن یک پانسمان حجیم در اطراف شیء فرورفته در بدن، جلوی حرکت کردن آن را بگیرید.
- سناریو: در یک کارگاه ساختمانی، یک کارگر با یک تفنگ میخ کوب یک میخ بزرگ به دست چپ خود فرو می کند. چه باید بکنید؟
- .....
- .....